

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені А.С. МАКАРЕНКА

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
ректор
СумДПУ імені А.С. Макаренка
Ю.О.Лянной

» _____ 2022__ р.

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**Ключові компетентності вчителя
української мови і літератури НУШ**

(мовнокомунікативна, предметно-методична, інфомедійна, цифрова компетентності)

Категорія слухачів: учителі української мови і літератури ЗЗСО,
викладачі української мови і літератури ЗПТО,

Суми – 2022

Ключові компетентності вчителя української мови і літератури НУШ:
програма підвищення кваліфікації учителів .

Розробники: О.М.Семеног, В.В.Козлова, О.В.Семеніхіна, М.М. Ячменик

Програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 9 від «27» квітня 2022 р.

Програма схвалена на засіданні вченої ради факультету іноземної та слов'янської філології

Протокол № 10 від «23» червня 2022 р.

Голова вченої ради Коваленко А.М.

Пояснювальна записка

Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, професійно-технічної освіти, фахової передвищої освіти враховує вимоги Закону України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Про фахову передвищу освіту» (2019), Постанови Кабінету Міністрів України №800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2020), Професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» (2021), підходи до організації навчання дорослих, спрямована на розвиток та удосконалення набутих та/або набуття нових компетентностей у межах професійної діяльності.

Цільова аудиторія: педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, професійно-технічної освіти, фахової передвищої освіти.

Обсяг / тривалість – 30 годин / 1 кредит ЄКТС, у формі інтерактивних занять, індивідуальної роботи з консультуванням викладачів та виконання завдань.

Форма навчання: онлайн.

Місце реалізації програми – онлайн-платформа zoom, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться (за Професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2020):

Мовнокомунікативна компетентність

Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою

Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження

Міжкультурна компетентність

- здатність використовувати професійно-важливі знання, уміння і навички задля ефективного спілкуватися з представниками інших культур.

Предметно-методична компетентність

Здатність моделювати зміст навчання української мови і літератури відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів

Здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів

Інфомедійна грамотність та її розвиток в учнів ЗЗСО

Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності

Здатність розвивати в учнів критичне мислення

Інтернет-ресурси для розвитку інфомедійної грамотності молоді: медіатексти (програми радіо, телебачення), креолізовані тексти (комікси, дудли), текстові (газети, журнали, книги), е-словники, онлайн-посібники, аудіоматеріали

(радіопроеграми, подкасти) та відеоматеріали освітнього призначення; соціальні мережі й дискусійні Інтернет-майданчики; спеціалізовані науково-популярні сайти.

Цифрова компетентність

Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси:

Підприємницька компетентність

Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості

Документ, що видається – свідоцтво про підвищення кваліфікації з описом досягнутих результатів.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА-ДОСЛІДНИКА В УМОВАХ ВОЄННИХ РЕАЛІЙ

Ключові поняття академічної доброчесності

Етичні принципи педагога-дослідника у здійсненні академічної комунікації на суб'єкт-суб'єктній, гуманістичній основі.

МОВНОКОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА

Словникова, термінологічна, стилістична компетентності.

Навчально-науковий підстиль і його жанри. Навчально-методичні видання (підручники, посібники, навчально-методичні збірники, конспекти, хрестоматії тощо).

Культура читання науково-навчального тексту.

Особливості аналітико-критичного читання (постановка питань, сортування матеріалу під певним кутом зору, коментарі до фрагментів тексту, рецензування тексту). Особливості редагування науково-навчального тексту. Види редагування: вичитка; скорочення; обробка; переробка.

Культура аудіювання наукового тексту.

Способи аудіювання: зосереджене, уважне, неуважне. Види аудіювання: нерефлексивне (уміння уважно слухати), рефлексивне (активне втручання в мовлення співбесідника, створення сприятливих умов для спілкування). Основні стилі слухання: рефлексивне, пасивне, емфатичне, критичне. Культура слухання.

Культура науково-навчальної комунікації.

Правила коректного ведення дискусії. Коректні полемічні прийоми. Вербальні і невербальні засоби встановлення і підтримки контакту оратора з аудиторією.

Мовні засоби комунікації. Кличний відмінок іменників. Відмінювання українських та іншомовних прізвищ, імен, по батькові, географічних назв. Рід, число невідмінюваних іменників. Аналітична форма вищого і найвищого ступенів порівняння якісних прикметників. Особливості уживання займенників у науково-навчальному стилі. Норми вживання та відмінювання числівників.

Інформаційне навантаження особових дієслів, стійких дієслівно-іменникових сполук, дієслівних форм. Функціональний діапазон сполучників і прийменників. Видільні або обмежувальні частки у науковому стилі.

Ідіостиль автора науково-навчального тексту. Покликання як сукупність бібліографічних відомостей про цитовану працю. Цитування. Види цитат: цитати-тези або докази; цитати-аргументи. Загальні вимоги до цитування. Цитування з першоджерел. «Непряме» цитування. «Некоректне цитування» з наукових джерел. Компіляція і плагіат у наукових публікаціях, в учнівських роботах.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА

Картини світу в міжкультурній комунікації. Мовна картина світу. Концептуальна картина світу. Ціннісна картина світу. Національні цінності. Часова і просторова картини світу. Розподіл часу в різних культурах. Сприйняття часу в різних культурах. Простір у різних культурах. Чинники конфлікту «своє-чуже».

Вербальна репрезентація національних особливостей.

Способи мовного вираження національної специфіки. Значення і смисл слова крізь

призму міжкультурної комунікації. Значеннєвість як ціннісна ознака слова. Аспекти зіставлення лексики різних мов. Семантична відмінність слів у різних мовах. Сутність лексичної конотації. Міжмовні омоніми. Безеквівалентна лексика і фонові знання. Прецедентні феномени: прецедентні тексти, прецедентні висловлення, прецедентні ситуації.

ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Актуальні питання сучасної морфології української мови

Проблемні питання синтаксису

Урок української літератури в умовах педагогічних інновацій.

Здатність моделювати зміст навчання української мови і літератури відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів

Здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів

ІНФОМЕДІЙНА ГРАМОТНІСТЬ ТА ЇЇ РОЗВИТОК В УЧНІВ ЗЗСО

Інтернет-ресурси для розвитку інфомедійної грамотності молоді: медіатексти (програми радіо, телебачення), креолізовані тексти (комікси, дудли), текстові (газети, журнали, книги), е-словники, онлайн-посібники, аудіоматеріали (радіопроеграми, подкасти) та відеоматеріали освітнього призначення; соціальні мережі й дискусійні Інтернет-майданчики; спеціалізовані науково-популярні сайти.

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси:

ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості

Практична робота. Порушення культурних норм наукового дослідження: термінологічні неточності, мовні кальки, неправильне вживання частиномовних форм, порушення синтаксичного зв'язку та логіки висловлювання, невиразність наукових текстів.

Самостійна робота. Презентація власних текстових кейсів та їх самоаналіз.

Консультації. Консультація щодо уникнення мовних огріхів.

Практична робота. Редакторська підготовка матеріалів: робота над фактологічною сутністю; удосконалення змісту (вилучення повторів, малозрозумілих слів); уніфікація тексту (принцип однакового підходу до скорочень, дат, написання великих і малих літер, абревіатур, бібліографічного опису тощо), правильність написання географічних назв, імен та прізвищ, точність цитат, цифр, дат тощо. Основні функції покликань і цитування.

Самостійна робота. Презентація власних текстових кейсів та їх самоаналіз.

Консультації. Консультація щодо оформлення цитувань і покликань.

Практична робота. Робота з кейсами конфліктних ситуацій в міжкультурній комунікації: ознайомлення, аналіз, обговорення. Проаналізуйте запропоновані прислів'я з точки зору ставлення різних етносів до категорії часу. Проаналізуйте рекламні проспекти з веб-сайтів різних країн і визначте які цінності (універсальні, спільні, унікальні) і яким чином відображені у цій рекламі.

Самостійна робота. Наведіть приклади з різних мов, які відображають конфлікт «свого» і «чужого» в міжкультурній комунікації. Знайдіть українські, англійські, німецькі, турецькі, арабські, російські тощо прислів'я, що ілюструють ставлення до категорії простору. Укладіть списки: а) основних універсальних ціннісних концептів; б) спільних європейських цінностей; в) унікальних цінностей українців та інших англійців, німців, американців, арабів, росіян та ін. на вибір.

Консультація щодо уникнення міжкультурних конфліктів.

Тема 2. Вербальна репрезентація національних особливостей.

Практична робота. Вираження національної специфіки мов в явищах полісемії, перенесенні значень, гіперо / гіпонімії, синонімії. Роль лексичної конотації в міжкультурній комунікації. Міжмовні омонімами та паронімами як «фальшиві друзі перекладача». Безеквівалентні назви. Робота з лексемами, які позначають українські (англійські) національні реалії, що поширились серед мов світу. Обговорення прикладів українських / російських та інших міжмовних омонімів та паронімів. Важливість фонових знань для міжкультурної комунікації. Схарактеризуйте прецедентні феномени за наданими ознаками.

Самостійна робота. Укладіть списки українських, англійських, російських (інших на вибір) а) прецедентних текстів, б) прецедентних висловлень, в) прецедентних імен та охарактеризуйте їх за схемою. Наведіть приклади лексем, які позначають українські національні реалії, які поширились світом (зокрема і в умовах війни).

Консультація щодо семантичної відмінності слів у різних мовах.